

Toshkent davlat texnika universiteti ilmiy tadqiqotchisi
Raximov Minhojiddin Muhammadg'olib o'g'lining 13.00.01 – Pedagogika
nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi ixtisosligidan Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa
doktori (PhD) ilmiy darajasini olish uchun taqdim qilingan
“O'zbekistonda iqtidorli bolalar ijodkorligini rivojlantirishning boshqarish texnologiyasi”
mavzusidagi dissertatsiyasiga

Taqriz

Dunyo ta'limida o'qitish modellarini texnologik taraqqiyot g'oyalari bilan uyg'un holda kashf qilish, ta'lim sifati nazariyasi va metodologiyasining yetakchi g'oyalarini tatbiq etish orqali uzviylik, uzluksizlik va izchillik tamoyillariga asoslangan qator ilmiy izlanishlar olib borilmoqda. Zamonaviy ta'limida o'qitish tarbiyaviy faoliyatni tashkil etishning yangi konsepsiyalarini ishlab chiqish va ularni amalga oshirish mexanizmlarini takomillashtirish texnologiyalari orqali, bolalarda tayanch hayotiy (komandada ishlash, kreativfikrlash, liderlik, tadbirkorlik, kommunikativlik va h.k.) kompetensiyalarni shakllantirish texnologiyalari hamda moslashuvchan (Soft-skills) va maxsus (Hard-skills) ko'nikmalarni tarkib toptirish modellari (masalan, “ko'nikma – harakat”) va samarali usullarini (refleksiya - qayta aloqani tiklash, izlash va so'rash; boshqalar tajribasini o'rganish va mentvorking, keyslarni yechish va h.k.) ishlab chiqishga doir qator ilmiy, nazariy izlanishlar olib borilmoqda.

Birinchi bob, “O'zbekistonda iqtidorli bolalar ijodkorligini rivojlantirishning boshqarish texnologiyasi va uning ilmiy nazariy asoslari”, ikkinchi bob “O'zbekistonda iqtidorli bolalar ijodkorligini rivojlantirish va boshqarish texnologiyasining pedagogik shart – sharoitlari”, uchinchi bob “Iqtidorli o'quvchilar ijodkorligini rivojlantirishga oid tajriba-sinov ishlarining mazmuni va samaradorligi” deb nomlangan. Mazkur boblar ta'limda iqtidorli bolalar bilan ichlash texnologiyalarini samarali boshqarish va takomillashtirishga oid yangiliklarni joriy etilishi bilan maqsadga muvofiq. Maktab amaliyoti o'quvchilarning ijodiy faolligi, muammolarining yechim yo'llarini topish, ularining mazmunli faoliyatini tashkil etish, ta'lim tizimini samarali boshqarish orqali bola shaxsini rivojlantirish, qobiliyatini, axloqiy va estetik hissiyotlarini milliy qadriyatlar asosida tarbiyalash tamoyillari modellarini texnologik taraqqiyot g'oyalari bilan uyg'un holda amalga oshirish zaruratini kashf qildi. Ayniqsa, ilmiy ishda “LST (Life Skills Training): hayotiy ko'nikmalarni shakllantirish”, “Pozitiv yoshlarni rivojlantirish (Positive Youth Development)”, liderlikka o'rgatish bo'yicha “Boy Scouts of America (Amerika Boyskautlari)” kabi dasturlar asosida tavsiya qilingan ta'lim tashkilotlari tarbiyaviy faoliyatiga joriy etishning adaptiv variantlarini ishlab chiqish haidagi qarashlari tadqiqotchi farazlarida muhim ustuvorlik kasb etadi.

Ta'lim tizimi faoliyatini takomillashtirish maqsadida Toshkent davlat texnika universiteti ilmiy tadqiqotchisi Raximov Minhojiddin Muhammadg'olib o'g'lining “O'zbekistonda iqtidorli bolalar ijodkorligini rivojlantirishning boshqarish texnologiyasi” mavzusida yozilgan dissertatsiya ishi o' oldiga qo'ygan ilmiy jihatlari bilan ahamiyatlidir.

Dissertatsiya ilmiy uslubda yozilgan, tugallangan ish. Dissertatsiya ishining kirish qismida dissertatsiya mavzusining dolzarbligi asoslangan, muammoning o'rganilganlik darajasi bayon etilgan, tadqiqotning maqsadi va vazifalari, shuningdek ob'ekti va predmeti aniqlangan.

Dissertatsiyaning birinchi bobi “O'zbekistonda iqtidorli bolalar ijodkorligini rivojlantirishning boshqarish texnologiyasi va uning ilmiy nazariy asoslari” deb

nomlangan bo'lib ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish asosida ko'rib chiqilgan hamda mamlakat maktablari ixtisoslashgan ta'lim muassasalari misolida tahlil qilingan.

Ishda iqtidorli o'quvchilar ijodkorligini rivojlantirishning pedagogik – psixologik xususiyatlari, metodlari, ta'lim sifatining pedagogik komponentlari va uni ta'minlashning samarali omil va innovatsion yondashuvlari misolida tahlil qilingan.

Dissertatsiyaning ikkinchi bobi "O'zbekistonda iqtidorli bolalar ijodkorligini rivojlantirish va boshqarish texnologiyasining pedagogik shart - sharoitlari" deb nomlangan. Ushbu bob "Ixtisoslashgan maktablarda iqtidorli o'quvchilar ijodkorligini rivojlantirishning boshqarish mexanizmida Milliy ta'lim goyalari va maqsadlarin hamda "Ta'limda iqtidorli o'quvchilar ijodkorligini rivojlantirishning boshqarish texnologiyasiga integratsion va kreativ yondashuvlar uslubi" va "Ta'limiy o'yinlar, interfaol dars vositasida o'quvchilarning ijodiy faoliyatini shakllantirish va boshqarish" deb nomlangan fasllar orqali yoritilgan.

Dissertatsiyaning "Iqtidorli o'quvchilar ijodkorligini rivojlantirishga oid tajriba-sinov ishlarining mazmuni va samaradorligi" nomli uchinchi bobida tadqiqot ishida ishlab chiqilgan modellar, loyihalar, mexanizmlardagi metodik tizimni baholash uchun tajriba-sinov ishini tashkil etish va uni o'tkazish, olingan natijalarni matematik-statistik tahlil qilish vazifasi qo'yilgan. Bunda "Iqtidorli o'quvchilar ijodkorligini rivojlantirish maqsadida olib borilgan tajriba-sinov ishlari mazmuni va bosqichlari" va "Tajriba-sinov ishlari natijalari va ularning tahlili" kabi fasllarda ochib berishga harakat qilingan.

Dissertatsiyada ixtisoslashgan va ijod maktablari misolida sifatli ta'limni o'quv muassasalarida yangicha yondashuvlar asosida ta'lim samaradorligini, mazmuni tahlil qilinganligi hamda tajriba-sinov ishlarini olib borilganligi ilmiy ish saviyasini oshiradi.

Dissertatsiya ishi tugallangan ilmiy ish bo'lsada, ayrim imloviy va uslubiy kamchiliklar ko'zga tashlanadi. Mazkur xatoliklarni tuzatish lozim, bu holat ishning ilmiy mohiyatini tushurmaydi.

Umumiy xulosa sifatida aytish mumkinki, tadqiqotchi **Raximov Minhojiddin Muhammadg'olib o'g'lining** pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) ilmiy darajasini olish uchun yozgan 13.00.01 – Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi ixtisosligidan "O'zbekistonda iqtidorli bolalar ijodkorligini rivojlantirishning boshqarish texnologiyasi" mavzusidagi dissertatsiyasi mustaqil bajarilgan va tugallangan tadqiqot ishi bo'lib, O'zbekiston Respublikasi Oliy Attestatsiya komissiyasining "Ilmiy darajalar berish tartibi to'g'risida"gi nizom talablariga javob beradi va dissertantni pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori ilmiy darajasini olishiga loyiq deb hisoblayman.

Toshkent davlat texnika universiteti

"O'zbek tili va adabiyoti" kafedrasida dotsenti
pedagogika fanlari nomzodi

dots.O.Y.Usmonova

